C/2024/6810

29.11.2024.

PREPORUKA VIJEĆA

od 21. listopada 2024.

o ekonomskoj, proračunskoj i strukturnoj politici te politici zapošljavanja Češke

(C/2024/6810)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([2]) kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira se fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(2) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]) („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time bi se doprinijelo energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok bi se istodobno povećali uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Češka je u svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost dodala novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirala ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU.

([1]) SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Komisija je 16. ožujka 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, na kojoj će se temeljiti donošenje odluka o politikama i kojom će se stvoriti okvirni uvjeti za povećanje rasta. U toj se komunikaciji definira devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. Među njima se pristup privatnom kapitalu, istraživanja i inovacije, obrazovanje i vještine te funkcionalno jedinstveno tržište ističu kao najvažniji prioriteti politika za reforme i ulaganja kako bi se odgovorilo na postojeće izazove u području produktivnosti i ojačala dugoročna konkurentnost Unije i njezinih država članica. Komisija je 14. veljače 2024. objavila komunikaciju naslovljenu „Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti za 2024.”. U toj se komunikaciji detaljno opisuju konkurentske prednosti i izazovi jedinstvenog europskog tržišta i prate godišnja kretanja u skladu s utvrđenih devet pokretača konkurentnosti.

(4) Komisija je 21. studenoga 2023. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2024., čime je označen početak europskog semestra 2024. Europsko vijeće potvrdilo je 22. ožujka 2024. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2024., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 21. studenoga 2023. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]) donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2024., u kojem Češka nije utvrđena kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2024., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 12. travnja 2024. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([5]) („Preporuka o europodručju za 2024.”), a 11. ožujka 2024. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

(5) Novi okvir gospodarskog upravljanja Unije stupio je na snagu 30. travnja 2024. Taj okvir obuhvaća novu Uredbu (EU) 2024/1263 o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru, izmijenjenu Uredbu Vijeća (EZ) br. 1467/97 ([6]) o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita i izmijenjenu Direktivu Vijeća 2011/85/EU ([7]) o zahtjevima za proračunske okvire država članica. Ciljevi su novog okvira gospodarskog upravljanja promicati dobre i održive javne financije, održiv i uključiv rast i otpornost, što će se postići reformama i ulaganjima, te spriječiti prekomjerne državne deficite. Novi okvir gospodarskog upravljanja također potiče odgovornost na nacionalnoj razini i više je usmjeren na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan. Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan sadržava fiskalne i investicijske obveze te obveze pojedine države članice u pogledu reformi i obuhvaća četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje planiranja, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda ([8]) u nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EU) 2024/1263, uključujući zahtjeve da se dug opće države uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati do kraja razdoblja prilagodbe odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom u srednjoročnom razdoblju. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz Uredbe (EU) 2024/1263, razdoblje prilagodbe može se produljiti do najviše tri godine. Komisija je radi potpore izradi tih nacionalnih srednjoročnih fiskalno-strukturnih planova 21. lipnja 2024. objavila smjernice o informacijama koje države članice trebaju dostaviti u svojim nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima i godišnjim izvješćima o napretku. U skladu s člancima 5. i 36. Uredbe (EU) 2024/1263 Komisija je državama članicama dostavila referentne smjerove kretanja i tehničke informacije, ovisno o slučaju. Države članice moraju do 20. rujna 2024. dostaviti svoje nacionalne srednjoročne fiskalno-strukturne planove, osim ako država članica i Komisija postignu dogovor o produljenju tog roka za razumno razdoblje. U skladu sa svojim nacionalnim pravnim okvirima države članice mogu o nacrtima svojih srednjoročnih planova raspraviti sa svojim nacionalnim

([4]) Uredba (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža (SL L 306, 23.11.2011., str. 25., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Preporuka Vijeća od 12. travnja 2024. o ekonomskoj politici europodručja (SL C, C/2024/2807, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1467/97 od 7. srpnja 1997. o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita (SL L 209, 2.8.1997., str. 6., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Direktiva Vijeća 2011/85/EU od 8. studenoga 2011. o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L 306, 23.11.2011., str. 41., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez i. rashoda za kamate, ii. diskrecijskih mjera na strani prihoda, iii. rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, iv. nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, v. cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i vi. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

parlamentima, mogu od neovisnih fiskalnih institucija zatražiti da izdaju mišljenje i mogu provesti savjetovanje sa socijalnim partnerima i drugim nacionalnim dionicima.

(6) Europski semestar nastavlja se u 2024. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer ti planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020., 2022. i 2023. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(7) Češka je 1. lipnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost, u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 8. rujna 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Češke ([9]), koja je izmijenjena 16 listopada 2023. na temelju članka 18. stavka 2. Uredbe (EU) 2021/241 radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu i uključivanja poglavlja o planu REPowerEU ([10]). Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Češka u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.

(8) Češka je 24. travnja 2024. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2024., a 30. travnja 2024. svoj Program konvergencije za 2024., u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([11]). U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2024. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Češke o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.

(9) Komisija je 19. lipnja 2024. objavila Izvješće za Češku za 2024. U njemu je ocijenjen napredak Češke u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2023. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Češke. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Češke u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

(10) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, deficit opće države u Češkoj povećao se s 3,2 % BDP-a u 2022. na 3,7 % BDP-a u 2023., dok je dug opće države pao s 44,2 % BDP-a krajem 2022. na 44,0 % BDP-a krajem 2023. Kako je najavila u komunikaciji od 8. ožujka 2023. naslovljenoj „Smjernice za fiskalnu politiku za 2024.”, Komisija na temelju podataka o realizaciji za 2023. poduzima prvi korak za pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu, u skladu s postojećim pravnim odredbama. Komisija je 19. lipnja 2024. objavila izvješće na temelju članka 126. stavka 3. Ugovora. U tom je izvješću ocijenjeno proračunsko stanje Češke jer je njezin deficit opće države 2023. premašio referentnu vrijednost od 3 % BDP-a utvrđenu Ugovorom. Uzimajući u obzir tu ocjenu i nakon razmatranja mišljenja Gospodarskog i financijskog odbora danog u skladu s člankom 126. stavkom 4. Ugovora, u izvješću se zaključuje da Komisija u srpnju 2024. neće predložiti pokretanje postupka u slučaju prekomjernog deficita za Češku.

([9]) ST 11047/21 INIT; ST 11047/21 ADD 1.

([10]) Provedbena odluka Vijeća od 16. listopada 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 8. rujna 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Češke (ST 13383/23 INIT; ST 13383/23 ADD 1).

([11]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika (SL L 209, 2.8.1997., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

(11) Vijeće je 12. srpnja 2022. preporučilo ([12]) da Češka poduzme djelovanja kojima je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom fiskalne politike ([13]), uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Češkoj je preporučeno da se pripremi za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Češkoj je preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije. Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([14]) bio je u 2023. kontrakcijski, za 0,9 % BDP-a, u kontekstu visoke inflacije. Rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) imao je u 2023. kontrakcijski učinak od 0,7 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjenje troška ciljanih hitnih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a te smanjenje troška pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine za 0,1 % BDP-a. Ukupno gledajući, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bio je u skladu s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2023. iznosili su 1,1 % BDP-a. Ulaganja koja financira država u 2023. iznosila su 4,4 % BDP-a, što je povećanje od 0,5 postotnih bodova u odnosu na 2022. Češka je financirala dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije. Češka je financirala javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju i energetsku sigurnost, primjerice energetsku obnovu i ugradnju opreme za korištenje energije iz obnovljivih izvora, modernizaciju i veću sigurnost željeznica te pripremu projekata za elektrifikaciju, zaštitu od poplava i zadržavanje vode okruga i općina, projekte čeških poduzeća čiji je cilj smanjenje potrošnje vode i primjena kružnih rješenja za poduzeća, javno-privatna partnerstva u području istraživanja i inovacija te osiguravanje digitalnih uređaja za škole. Ta javna ulaganja djelomično se financiraju sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

(12) U Programu konvergencije za 2024. u makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije predviđa se rast realnog BDP-a od 1,4 % u 2024. i od 2,6 % u 2025. te da će inflacija mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (HIPC) iznositi 2,7 % u 2024. i 2,4 % u 2025. Očekuje se da će se deficit opće države smanjiti na 2,3 % BDP-a u 2024. i 2,1 % BDP-a u 2025. te da će se udio duga opće države u BDP-u povećati na 45,5 % do kraja 2024. i na 46,4 % do kraja 2025. Nakon 2025. predviđa se postupno smanjenje deficita opće države na 1,6 % BDP-a u 2026. i na 1,2 % BDP-a u 2027. Stoga se planira da će saldo opće države tijekom trajanja Programa ostati ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Osim toga, nakon 2025. predviđa se povećanje udjela duga opće države u BDP-u na 47,1 % u 2026. i njegova stabilizacija u 2027.

(13) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se realni BDP povećati za 1,2 % u 2024. i za 2,8 % u 2025. te da će inflacija mjerena HIPC-om iznositi 2,5 % u 2024. i 2,2 % u 2025.

(14) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni deficit od 2,4 % BDP-a u 2024. i povećanje udjela duga opće države u BDP-u na 45,2 % do kraja 2024. Smanjenje deficita u 2024. uglavnom je rezultat ukidanja mjera za ublažavanje učinka visokih cijena energije i provedbe konsolidacijskog paketa. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će u 2024. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski, za 2,3 % BDP-a.

(15) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. očekuje se da će se u 2024. bespovratnom potporom („bespovratna sredstva") iz Mehanizma financirati rashodi u iznosu od 0,5 % BDP-a, u odnosu na 0,4 % BDP-a u 2023. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma omogućit će visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo ili dug opće države Češke. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. očekuje se da će u 2024. rashodi financirani zajmovima iz Mehanizma iznositi 0,1 % BDP-a, u odnosu na 0 % BDP-a u 2023.

([12]) Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Češke za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 19.).

([13]) Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2024. procjenjuje se da će srednjoročni potencijalni rast proizvodnje Češke u 2023., koji se koristi za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 10,5 % u nominalnom smislu, na temelju prosječne desetogodišnje stope potencijalnog realnog rasta i deflatora BDP-a za 2023.

([14]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna Unije. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između i. srednjoročnog potencijalnog rasta i ii. promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda (i isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19) te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije.

(16) Vijeće je 14. srpnja 2023. preporučilo ([15]) da Češka osigura razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem nominalnog povećanja neto primarnih rashoda koje financira država ([16]) u 2024. na najviše 6,0 %. Države članice bile su pozvane da pri izvršenju svojih proračuna za 2023. i izradi proračuna za 2024. vode računa o tome da će Komisija na temelju podataka o realizaciji za 2023. Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će u Češkoj u 2024. doći do smanjenja neto primarnih rashoda koje financira država za 1,1 %, što je manje od preporučene maksimalne stope rasta. To je u skladu s preporukom Vijeća.

(17) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Češka poduzme djelovanja kojima je cilj u 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Vijeće je dodatno preporučilo da Češka, budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigura da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. neto proračunski trošak ([17]) mjera energetske potpore u 2023. procijenjen je na 1,2 % BDP-a, a predviđa se da će u 2024. iznositi - 0,2 % BDP-a te 0,0 % u 2025. Osobito se pretpostavlja da će porez na neočekivanu dobit ostati na snazi 2024. i 2025. ([18]) Ako se u skladu s preporukom Vijeća ostvarene uštede iskoriste za smanjenje državnog deficita, te bi projekcije implicirale fiskalnu prilagodbu od 1,4 % BDP-a u 2024., dok će u toj godini neto primarni rashodi koje financira država ([19]) imati kontrakcijski učinak od 2,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. Hitne mjere energetske potpore postupno su ukinute u 2023. i 2024. To je u skladu s preporukom Vijeća. Osim toga, predviđa se da će se ostvarene uštede u cijelosti iskoristiti za smanjenje državnog deficita. I to je u skladu s preporukom Vijeća.

(18) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Češka očuva javna ulaganja koja financira država i osigura učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se javna ulaganja koja financira država smanjiti s 4,4 % BDP-a u 2023. na 4,2 % BDP-a u 2024. To smanjenje posljedica je završetka programskog razdoblja 2014. – 2020. za strukturne fondove Unije, za koje su sredstva bila na raspolaganju do 2023. Uzimajući u obzir taj dodatni čimbenik, smatra se da su javna ulaganja u 2024. u skladu s preporukom Vijeća. Osim toga, očekuje se da će se javni rashodi koji se financiraju prihodima iz sredstava fondova Unije, uključujući bespovratna sredstva iz Mehanizma, smanjiti s 1,1 % BDP-a u 2023. na 1,0 % BDP-a u 2024. To smanjenje posljedica je završetka programskog razdoblja 2014. – 2020. za strukturne fondove Unije, za koje su sredstva bila na raspolaganju do 2023.

(19) Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze i uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni deficit od 1,9 % BDP-a u 2025. Predviđa se da će se udio duga opće države u BDP-u do kraja 2025. povećati na 45,5 %. Povećanje udjela duga u BDP-u u 2025. uglavnom je posljedica negativnog ukupnog salda, što je djelomično neutralizirano rastom nominalnog BDP-a.

(20) Strukturni proračunski saldo Češke smanjio se s prosječno gotovo uravnoteženog salda u razdoblju 2014. – 2019. na - 2,9 % u 2023. To je posljedica trajnih mjera, kao što je smanjenje poreza na dohodak, i povećanja naknada socijalne sigurnosti, uključujući automatsku indeksaciju mirovina u skladu s inflacijom, koje se nisu financirale odgovarajućim rastom prihoda. Povećanje troškova povezanih sa starenjem stanovništva uzrokuje dodatan pritisak na fiskalnu održivost u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju. Češka je 2023. izmijenila prvi stup mirovinskog sustava, među ostalim smanjenjem indeksacije mirovina i postroživanjem pravila za prijevremeno umirovljenje. Međutim, bez dodatnih promjena očekuje se povećanje rashoda za mirovine za oko 3 postotna boda do 2060. zbog predviđenog udvostručenja omjera dobne ovisnosti starijih ([20]), ograničavanja dobi za umirovljenje te i dalje velikog broja osoba koje odlaze u prijevremenu mirovinu. Ako se ne financira odgovarajućim rastom prihoda, predviđeno

([15]) Preporuka Vijeća od 14. srpnja 2023. o Nacionalnom programu reformi Češke za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2023. (SL C 312, 1.9.2023., str. 22.).

([16]) Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez i. diskrecijskih mjera na strani prihoda, ii. rashoda za kamate, iii. rashoda za cikličnu nezaposlenost te iv. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

([17]) Ta vrijednost predstavlja razinu godišnjeg proračunskog troška tih mjera, uključujući prihode i rashode te, ovisno o slučaju, isključujući prihode od poreza na neočekivanu dobit dobavljača energije.

([18]) Za mjere za koje je Češka navela da će ostati na snazi do kraja 2024. u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. načelno se pretpostavlja da će imati proračunski učinak i u 2025.

([19]) Taj se učinak mjeri kao promjena primarnih rashoda opće države, bez i. dodatnog proračunskog učinka diskrecijskih mjera na strani prihoda, ii. jednokratnih rashoda, iii. rashoda za cikličnu nezaposlenost i iv. rashoda koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije, u odnosu na srednjoročnu (desetogodišnju) prosječnu stopu potencijalnog rasta nominalnog BDP-a, izraženo kao udio u nominalnom BDP-u.

([20]) Prema Komisijinu Izvješću o starenju stanovništva za 2024. iz travnja 2024.

povećanje rashoda povezanih sa starenjem stanovništva moglo bi srednjoročno i dugoročno povećati rizike za fiskalnu održivost. Vlada predlaže da se zakonska dob za umirovljenje poveže s očekivanom životnom dobi te da se uspori rast novododijeljenih mirovina. Ako se provedu, tim bi se promjenama povećala fiskalna održivost mirovinskog sustava. Druge moguće mjere za dugoročno rješavanje pitanja fiskalne održivosti uključuju povećanje ponude radne snage poticajima za povećanje stope sudjelovanja osoba nakon dobi za umirovljenje.

(21) Nedostatak radnika koči konkurentnost i produktivnost. Zaposlenost majki mogla bi se povećati, što je vidljivo iz niske stope zaposlenosti žena tijekom nekoliko godina nakon poroda. Osim nedostatka dostupne skrbi o djeci, sustav poreza i naknada odvraća roditelje s nižim primanjima, posebno majke, od povratka na posao. Trogodišnji roditeljski dopust, visoke porezne olakšice za nezaposlene bračne drugove i obiteljske naknade kojima se roditelja s nižim primanjima potiče na uzimanje dugih dopusta odvraćaju roditelje, osobito majke, od rada ili traženja posla. Oporezivanje dohotka od rada za primatelje drugog dohotka u kućanstvu u 2022. bilo je iznad prosjeka Unije i iznad poreznog klina za samce s istom razinom plaće. Poticanje roditelja s nižim primanjima da rade ili potraže posao također bi poduprlo veće prihode mirovinskog sustava.

(22) Ukupni porezni prihodi Češke u odnosu na BDP bili su znatno ispod prosjeka Unije u 2022. (35,3 % u usporedbi s prosjekom Unije od 40,2 %). Gospodarski rast i fiskalna održivost mogli bi se poduprijeti proširenjem porezne osnovice tako da se povećaju udjeli poreza koji manje štete rastu. Periodični porezi na nekretnine među porezima su koji najmanje štete rastu, ali prihodi od takvih poreza vrlo su niski i iznose 0,2 % BDP-a, u usporedbi s prosjekom Unije od 1,0 % BDP-a (u 2022.). Unatoč povećanju periodičnih poreza na nekretnine u 2024., sustav periodičnog oporezivanja nekretnina za zgrade i stambene jedinice temelji se na lokaciji nekretnine, što dovodi do nejednakog oporezivanja nekretnina iste vrijednosti i ne omogućuje odgovor na promjene vrijednosti nekretnina. Primjena sustava vrednovanja nekretnina u kojem se kao porezna osnovica uzima vrijednost nekretnina i u kojem se vrijednost nekretnina usklađuje s tržišnim vrijednostima i omogućuje se redovito ažuriranje vrijednosti nekretnina dovela bi do povećanja učinkovitosti poreza kao instrumenta za ublažavanje povećanja cijena nekretnina i omogućila da se postojeći stambeni fond najproduktivnije iskoristi. To bi pak povećalo cjenovnu pristupačnost stanovanja i sposobnost ljudi da se sele radi zaposlenja, čime bi se podržao gospodarski rast i povećali prihodi od periodičnih poreza na nekretnine.

(23) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će te reforme i ulaganja pomoći da se djelotvorno odgovori na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku brz nastavak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Češke zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. Kako bi se obveze iz plana za oporavak i otpornost ispunile do kolovoza 2026., ključno je da Češka nastavi provoditi reforme i da ubrza ulaganja tako što će odgovoriti na relevantne izazove i istodobno ojačati apsorpcijski kapacitet. Apsorpciju sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost posebno narušavaju ograničenja administrativnih kapaciteta u nekim provedbenim tijelima. To je posebno vidljivo u područjima u kojima je potrebno više stručnog znanja, kao što su zelena i digitalna tranzicija. Sustavno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika i dalje je ključno kako bi se osigurala opća odgovornost za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost.

(24) U okviru preispitivanja programâ fondova kohezijske politike sredinom programskog razdoblja, u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća ([21]), Češka mora do ožujka 2025. preispitati svaki program koji prima potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+), Kohezijskog fonda i Fonda za pravednu tranziciju (FPT), uzimajući u obzir, među ostalim, izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju iz 2024., kao i svoj nacionalni energetski i klimatski plan. To preispitivanje osnova je za konačnu dodjelu financijskih sredstava Unije uključenih u svaki od tih programa. Češka je ostvarila napredak u provedbi programâ kohezijske politike i europskog stupa socijalnih prava, no i dalje su prisutni izazovi

([21]) Uredba (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (SL L 231, 30.6.2021., str. 159., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

i vidljive su znatne regionalne razlike. Regije Severozápad i, u manjoj mjeri, Moravskoslezsko zahvaćene su razvojnom zamkom. Ključno je ubrzati provedbu programâ kohezijske politike, uz jačanje administrativnih kapaciteta, posebno u tim regijama. Prioriteti koji su dogovoreni u programima kohezijske politike i dalje su relevantni. Konkretno, potrebno je razviti administrativni kapacitet regija, unaprijediti partnerstva među njima i povećati njihovu odgovornost kako bi se povećala apsorpcija sredstava iz fondova Unije među malim općinama, malim i srednjim poduzećima (MSP-ovima) i lokalnim nevladinim organizacijama. Kako bi se ubrzala zelena tranzicija, potrebno je provesti ulaganja kojima se potiče održivi gradski i regionalni prijevoz te infrastruktura za alternativna goriva, zajedno s povećanom upotrebom obnovljivih izvora energije, kao i ulaganja u energetsku učinkovitost i kružno gospodarstvo. Važno je dovršiti planirane mjere za prilagodbu klimatskim promjenama, s naglaskom na mjerama prirodnog zadržavanja vode. Prioritet je i pojačati integraciju osoba raseljenih iz Ukrajine koje su pod privremenom zaštitom, među ostalim na tržište rada, u skladu s njihovim vještinama. I dalje je važno usredotočiti se na učinak mjera povezanih sa skupinama u nepovoljnom položaju, kao što su Romi.

(25) U kontekstu preispitivanja sredinom programskog razdoblja treba posvetiti dodatnu pozornost mogućnosti veće mobilizacije sredstava iz privatnog sektora, posebno širom upotrebom financijskih instrumenata u kombinaciji s bespovratnim sredstvima. Takvim inovativnim instrumentima može se iskoristiti više privatnih ulaganja, posebno u energetsku učinkovitost, rješenja za čistu energiju i poslovni razvoj. Kapacitete Nacionalne razvojne banke trebalo bi učinkovitije iskoristiti za provedbu financijskih instrumenata u programima kohezijske politike. Uzimajući u obzir njezinu ambiciju da postane više od umjerenog inovatora, Češka bi usto mogla iskoristiti Platformu za strateške tehnologije za Europu, uspostavljenu Uredbom (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća ([22]), u području digitalnih tehnologija i inovacija duboke tehnologije, čistih i resursno učinkovitih tehnologija te biotehnologija i, kada je to relevantno, u skladu s nacionalnom strategijom pametne specijalizacije, kako bi poduprla preobrazbu industrije.

(26) Uz gospodarske i socijalne izazove na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije, Češka se suočava s dodatnim izazovima koji se odnose na javnu upravu i konkurentnost.

(27) Prisutan je pritisak povezan s privlačnošću češke javne uprave kao poslodavca i sa sposobnošću javne službe da zadrži talente. To se posebno odnosi na stručne, rukovodeće i informatičke poslove. Izmjene Zakona o državnim službenicima stupile su na snagu 2023., a njima su uvedeni utvrđeni mandati viših državnih službenika, brži postupci zapošljavanja i šire mogućnosti za privlačenje vanjskih kandidata. Međutim, rascjepkanost upravljanja ljudskim resursima otežava sustavniji pristup upravljanju talentima. Veličina češke javne uprave ispod je prosjeka Unije po rashodima i broju zaposlenih. Ipak, plaće su niže nego u privatnom sektoru za usporedive razine obrazovanja i realno su se smanjile za više od 10 % u odnosu na 2004., čime je privlačnost javne službe dodatno smanjena. Jačanje kapaciteta češke javne uprave radi privlačenja, zadržavanja i razvoja talenata ključno je za daljnje povećanje njezine učinkovitosti i kvalitete usluga.

(28) Češka javna uprava ima ključnu ulogu u održavanju konkurentnosti gospodarstva jer oblikuje regulatorno okruženje i javna ulaganja, posebno u vezi s usporednom zelenom i digitalnom tranzicijom. Rezultati češkog javnog sektora i djelotvornost vlade u 2022. ostali su stabilni i blizu prosjeka Unije. Međutim, i dalje postoje izazovi u strateškom usmjeravanju i donošenju politika utemeljenih na dokazima. Oni iziskuju smanjenje rascjepkanosti na odjele i jačanje kapaciteta za strateško usmjeravanje kako bi se unaprijedila dosljednost strategija i njihova provedba u svim politikama. Rascjepkani lokalni administrativni kapaciteti Češke važan su čimbenik zbog kojeg se, među ostalim, mali korisnici ne mogu učinkovito koristiti sredstvima iz fondova Unije. Apsorpcija sredstava iz fondova Unije u malim općinama, malim i srednjim poduzećima i lokalnim nevladinim organizacijama poboljšala bi se kad bi se podnositeljima zahtjeva pružala potpora, primjerice imenovanjem zajedničkih voditelja projekata i pružanjem sveobuhvatnih informacija na jednom mjestu o tome kako se mogu prijaviti za financiranje sredstvima Unije. U tom pogledu prioritet je razvoj ciljane potpore za jačanje lokalnih administrativnih kapaciteta u strukturno pogođenim regijama kao što su Severozápad i Moravskoslezsko. Iz FPT-a vidljivo je da bi regije bile dinamičnije kad bi imale veću ulogu u utvrđivanju svojih specifičnih potreba.

([22]) Uredba (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. veljače 2024. o uspostavi Platforme za strateške tehnologije za Europu (STEP) i o izmjeni Direktive 2003/87/EZ i uredaba (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 i (EU) 2021/241 (SL L, 2024/795, 29.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(29) Uspješnost Češke u području inovacija i dalje koči nedjelotvoran prijenos tehnologije i znanja te slabe veze između akademske zajednice i industrijskog sektora. Javni rashodi za istraživanje i razvoj koje financiraju poduzeća i dalje su otprilike upola niži od prosjeka Unije (0,023 % BDP-a u odnosu na 0,045 %), a posljednjih su godina u padu, što pokazuje nizak stupanj suradnje, i poticaja za suradnju, između akademske zajednice i poduzeća. To uvelike opterećuje prijenos rezultata istraživanja u gospodarstvo i ograničava inovacijski kapacitet Češke, što je, na primjer, vidljivo iz ograničenih prijava patenata, koje su i dalje znatno ispod prosjeka Unije (0,83 postotna boda po milijardi BDP-a u 2020., u usporedbi s prosjekom Unije od 3,4 postotna boda). Mjere za strukturno poboljšanje i jačanje prijenosa tehnologije u Češkoj, posebno usmjerene na povećanje učinkovitosti prijenosa tehnologije i olakšavanje stvaranja *spin-off* poduzeća, mogle bi pomoći u prevladavanju tog izazova. Očekuje se da će se projektom u okviru instrumenta za političku podršku programa Obzor, koji je započeo 9. lipnja 2024., Češkoj pružiti konkretna potpora i preporuke o politikama u pogledu jačanja veza između znanosti i poduzeća.

(30) Smanjuje se sudjelovanje u visokom obrazovanju i stjecanje diploma, što pogoršava nedostatak kvalificiranih radnika. Stopa stjecanja tercijarnog obrazovanja među osobama u dobi od 25 do 34 godine pokazuje silazni trend od 2021. i četvrta je najniža u Uniji (33,7 % u odnosu na prosjek Unije od 43,1 %), što je daleko od Unijina cilja od 45 %. Od 2016. do 2021. broj upisanih studenata smanjio se za 11,6 %, a stope napuštanja studija stalno su visoke. Financijska potpora studentima stalno je niska (2,5 % javnih rashoda u odnosu na prosjek Unije od 18,8 %) unatoč empirijskim dokazima koji pokazuju visok proizvodni povrat ulaganja u visoko obrazovanje.

(31) Nedostatak radnika i neusklađenost ponuđenih i traženih vještina i dalje su gorući izazovi koji ometaju konkurentnost češkog gospodarstva. To bi se moglo poboljšati različitim mjerama, primjerice reformom reguliranih profesija i većom uključenosti tripartitnih platformi koje okupljaju relevantne dionike ili stručnjake kako bi odgovorili na dugotrajni nedostatak kvalificiranih radnika. Od svih zemalja Unije Češka je primila najveći priljev osoba raseljenih iz Ukrajine pod privremenom zaštitom po stanovniku. Međutim, više od 50 % njih radi na položajima s nižim kvalifikacijama od onih na kojima su radili u Ukrajini, pri čemu se kao jasna prepreka navodi jezik. Nadalje, oko 30 % ispitanika navelo je i da je priznavanje kvalifikacija prepreka boljem zaposlenju. Pojednostavnjenjem priznavanja stranih kvalifikacija i povećanjem sudjelovanja nedovoljno zastupljenih skupina na tržištu rada, uključujući osobe raseljene iz Ukrajine pod privremenom zaštitom, mogle bi se smanjiti napetosti na tržištu rada,

PREPORUČUJE da Češka u 2024. i 2025. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Pravodobno dostaviti srednjoročni fiskalno-strukturni plan. U skladu sa zahtjevima iz reformiranog Pakta o stabilnosti i rastu, u 2025. ograničiti rast neto rashoda ([23]) na stopu koja je među ostalim u skladu s održavanjem deficita opće države ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom i zadržavanjem duga opće države na razboritoj razini u srednjoročnom razdoblju. Poduzeti mjere za osiguravanje dugoročne fiskalne održivosti mirovinskog sustava. Sniziti poreze i naknade koje odvraćaju roditelje od povratka na posao kako bi se promicalo veće sudjelovanje žena na tržištu rada. Poboljšati poticaje za nastavak rada osoba koje su blizu umirovljenja. Poduzeti korake za povećanje prihoda od periodičnih poreza na nekretnine.

2. Ojačati administrativni kapacitet za upravljanje planom za oporavak i otpornost, ubrzati ulaganja i održati dinamiku u provedbi reformi. Odgovoriti na relevantne izazove kako bi se omogućila kontinuirana, brza i djelotvorna provedba plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, osiguravanjem završetka reformi i ulaganja do kolovoza 2026. Ubrzati provedbu programâ kohezijske politike. U okviru preispitivanja tih programa sredinom programskog razdoblja zadržati usmjerenost na dogovorene prioritete, poduzeti mjere za veću mobilizaciju sredstava iz privatnog sektora, među ostalim upotrebom inovativnih financijskih instrumenata, i razmotriti mogućnosti koje inicijativa Platforma za strateške tehnologije za Europu pruža za povećanje konkurentnosti.

([23]) U skladu s člankom 2. točkom 2. Uredbe (EU) 2024/1263 „neto rashodi” znači državni rashodi bez rashoda za kamate, diskrecijskih mjera na strani prihoda, rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost te jednokratnih i drugih privremenih mjera.

3. Jačati kapacitete češke javne uprave za privlačenje, zadržavanje i razvoj talenata, posebno onih s analitičkim i upravljačkim vještinama te vještinama u području i informacijskih tehnologija. Smanjiti rascjepkanost na odjele i ojačati kapacitete za strateško usmjeravanje kako bi se unaprijedila usklađenost svih politika. Podupirati suradnju među općinskim upravama, među ostalim pružanjem potpore za izgradnju administrativnih kapaciteta usmjerenih na strukturno pogođene regije.

4. Poticati inovacije poboljšanjem prijenosa tehnologije iz akademske zajednice u poduzeća, podupiranjem osnivanja *spin-off* poduzeća i *start-up* poduzeća te povećanjem sudjelovanja u tercijarnom obrazovanju. Povećati konkurentnost gospodarstva smanjenjem neusklađenosti ponuđenih i traženih vještina, pojednostavnjenjem priznavanja stranih kvalifikacija i povećanjem sudjelovanja nedovoljno zastupljenih skupina na tržištu rada.

Sastavljeno u Luxembourgu 21. listopada 2024.

Za Vijeće

Predsjednik

NAGY I.